Fagfornyelsen og den nye lærerrollen

Sogndal kommune

Dag Johannes Sunde

Å tenke utenfor boksen

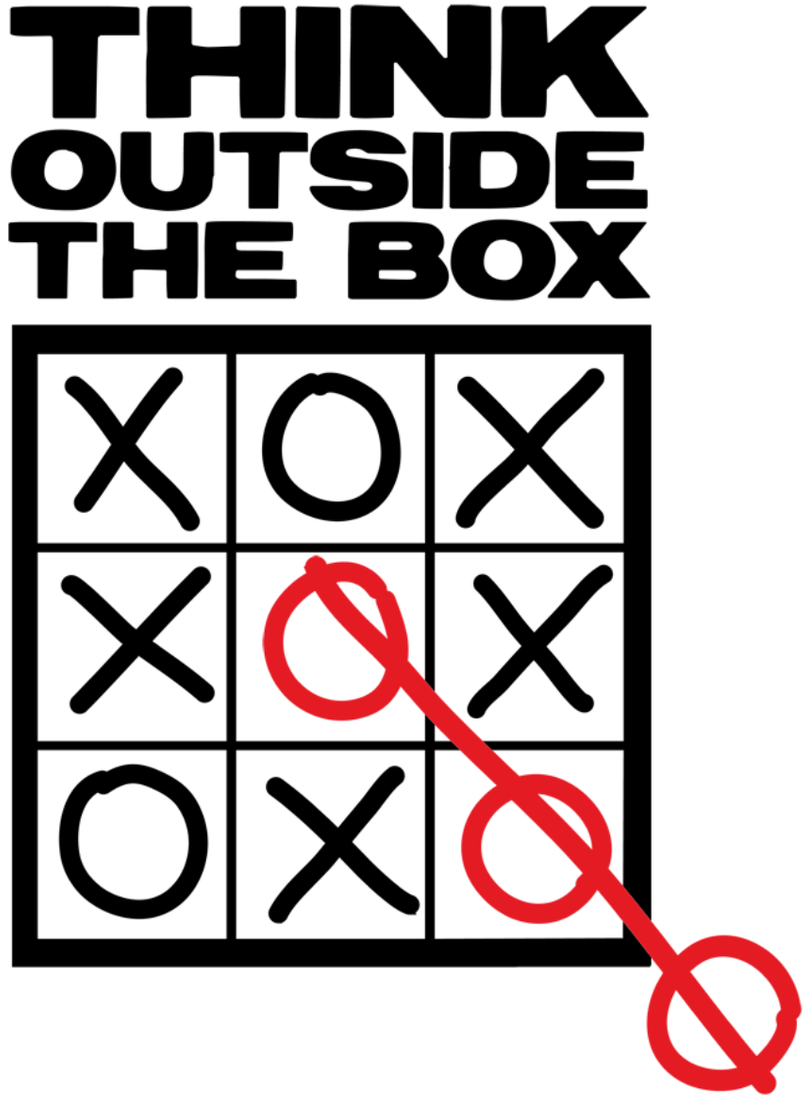

Å se på nytt

…så ser vi nye ting

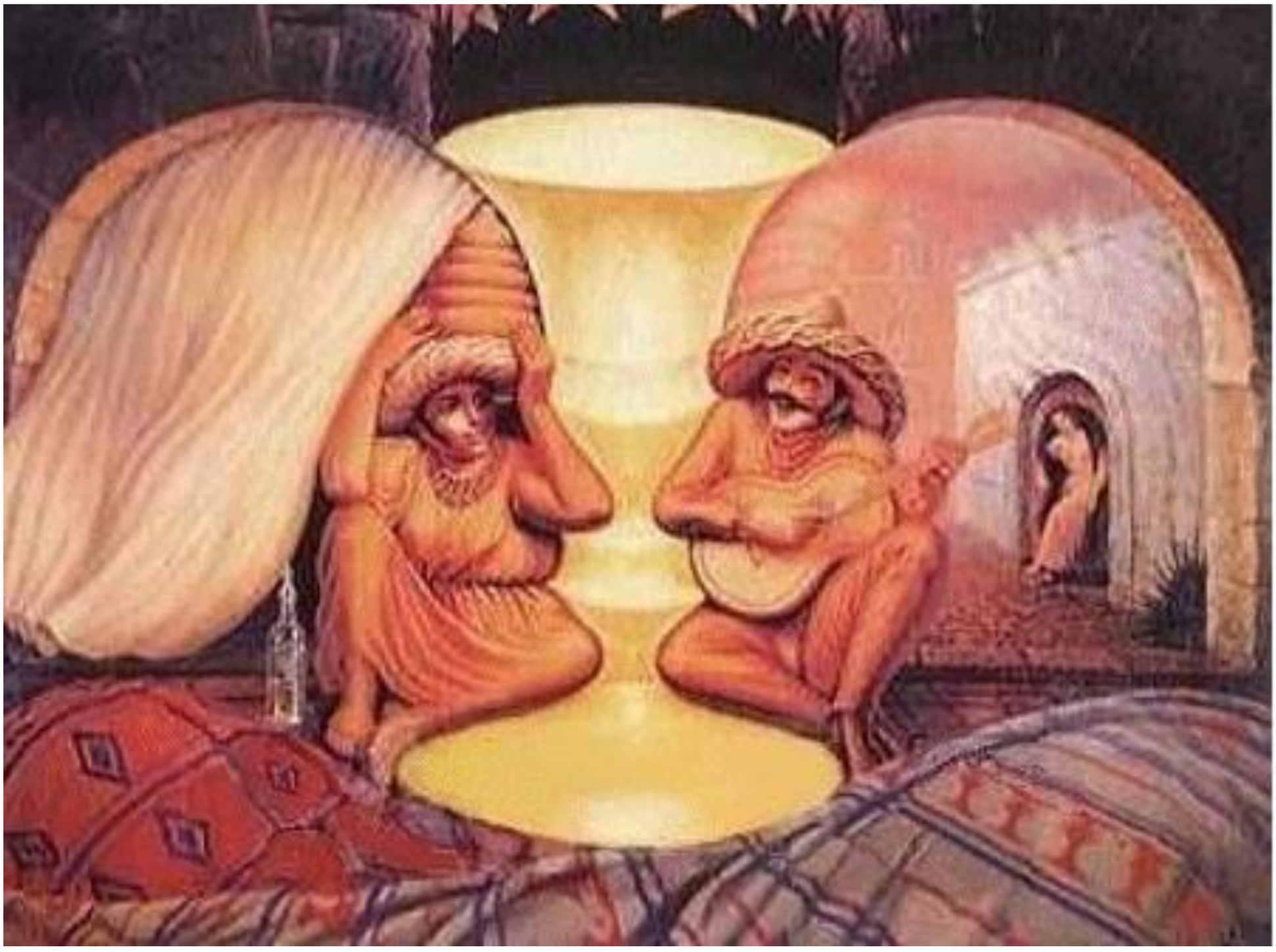

Mål for dagen:

1. Læreplanen som utgangspunkt
2. Tverrfaglige muligheter
3. En ny lærerrolle i fagfornyelsen

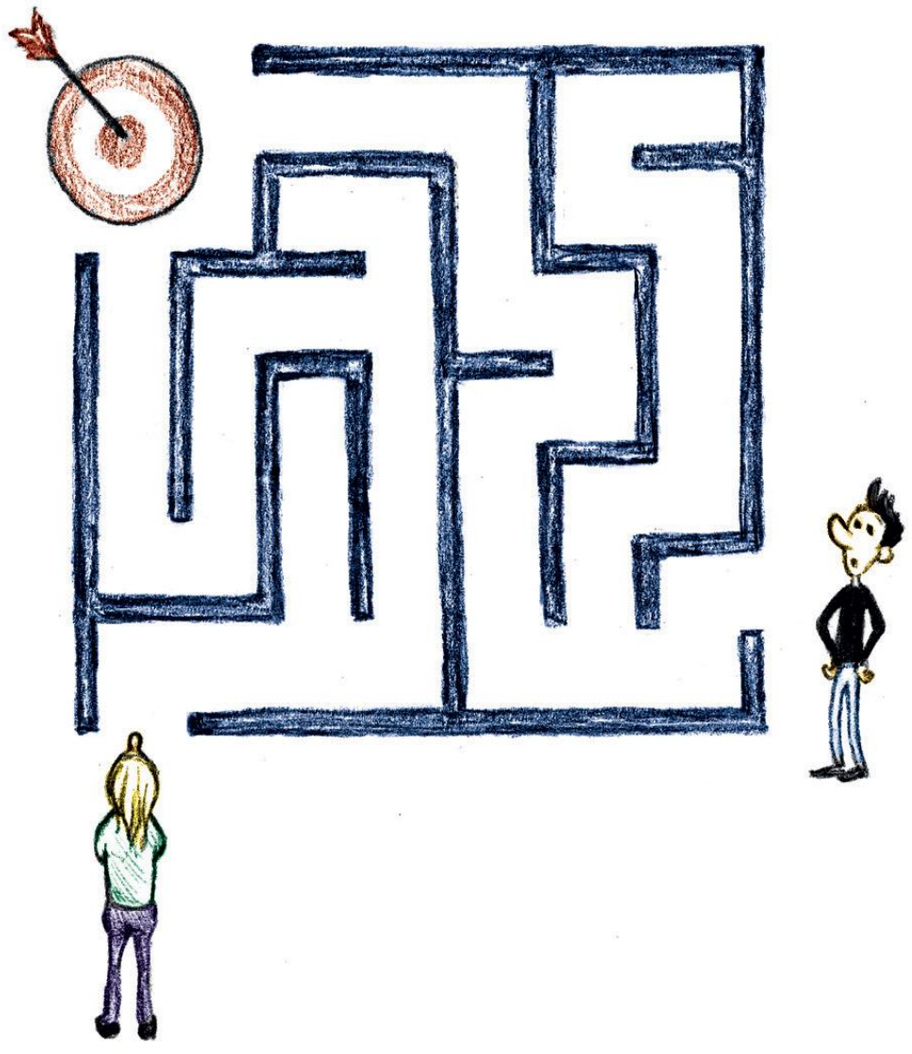

Relasjoner som utgangspunkt

- «Hvis du ikke vet hvordan jeg har det og hva jeg trenger så blir det vanskelig å lære meg noe. At læreren samarbeider med meg handler jo om tilrettelagt undervisning. Læreren må snakke med meg om hva som virker og hva som ikke virker. Sammen kan vi finne gode løsninger. Å få være med å bestemme over egen hverdag kjennes godt, det gjør meg mer motivert til å lære».

- «Lærere gjør en enorm forskjell. En lærer kan forandre alt for en elev, hele livet kan forandres. Gjøre at vi plutselig får til ting, snu dårlige mønstre til gode. Innsatsen til en enkelt lærer kan gjøre at vi trives på skolen. Lærerne er gull verdt i livet vårt når de er gode».

Elever

Er vi ferdig med relasjonelt arbeid?

Elusive Qualities (Figure 1)

The teacher characteristics that we can measure—experience, education level, certification status, and so on—only explain 3 percent of the differences in student achievement that are attributable to their teachers' influence.

% of Teachers' Influence Attributable to Various Characteristics

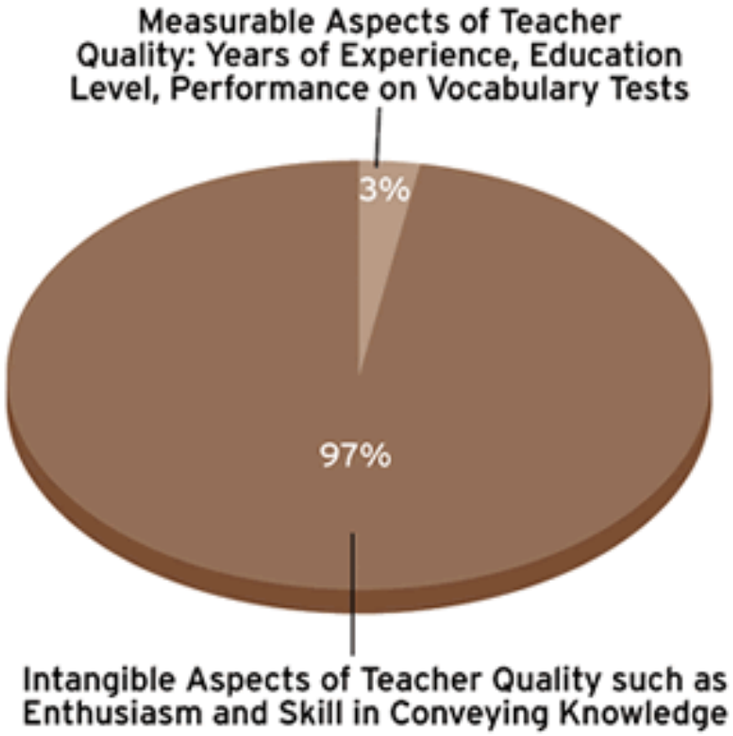

SOURCE: Dan Goldhaber et al., 1999

Nye læreplaner kreativitet

- henger sammen med **kritisk tenkning** og **problemløsning**.
- kan forstås som å være nysgjerrig, utholdende, fantasifull i problemløsning, alene og i samarbeid med andre. Innovasjon inkluderer sentrale sider ved kreativitet, men innebærer i tillegg a kunne ta initiativer og omsette ideer til handling (NOU 2015: 8).
- kreativitet er ≪enhver handling, ide eller produkt som forandrer et eksisterende domene, eller som transformerer et eksisterende domene til noe nytt≫ (Csikszentmihaly, 1996, i Skogen, 2006, s. 90).

Kreativitet er avgjørende

(Csikszentmihaly)

"When you´re being creative, you can see the hidden patterns, make connections that aren´t normally related, and come up with new ideas. Creative ability depends on creative thinking wich is part hard work but largely creative problem-solving"

"Creativity is a central source of meaning in our lives...most of the things that are interesting, importantly, and human are the result of creativity ...(and) when we are involved in it, we feel that we are living more fully than during the rest of life."

Vi må derfor få disse to delene til å virke sammen

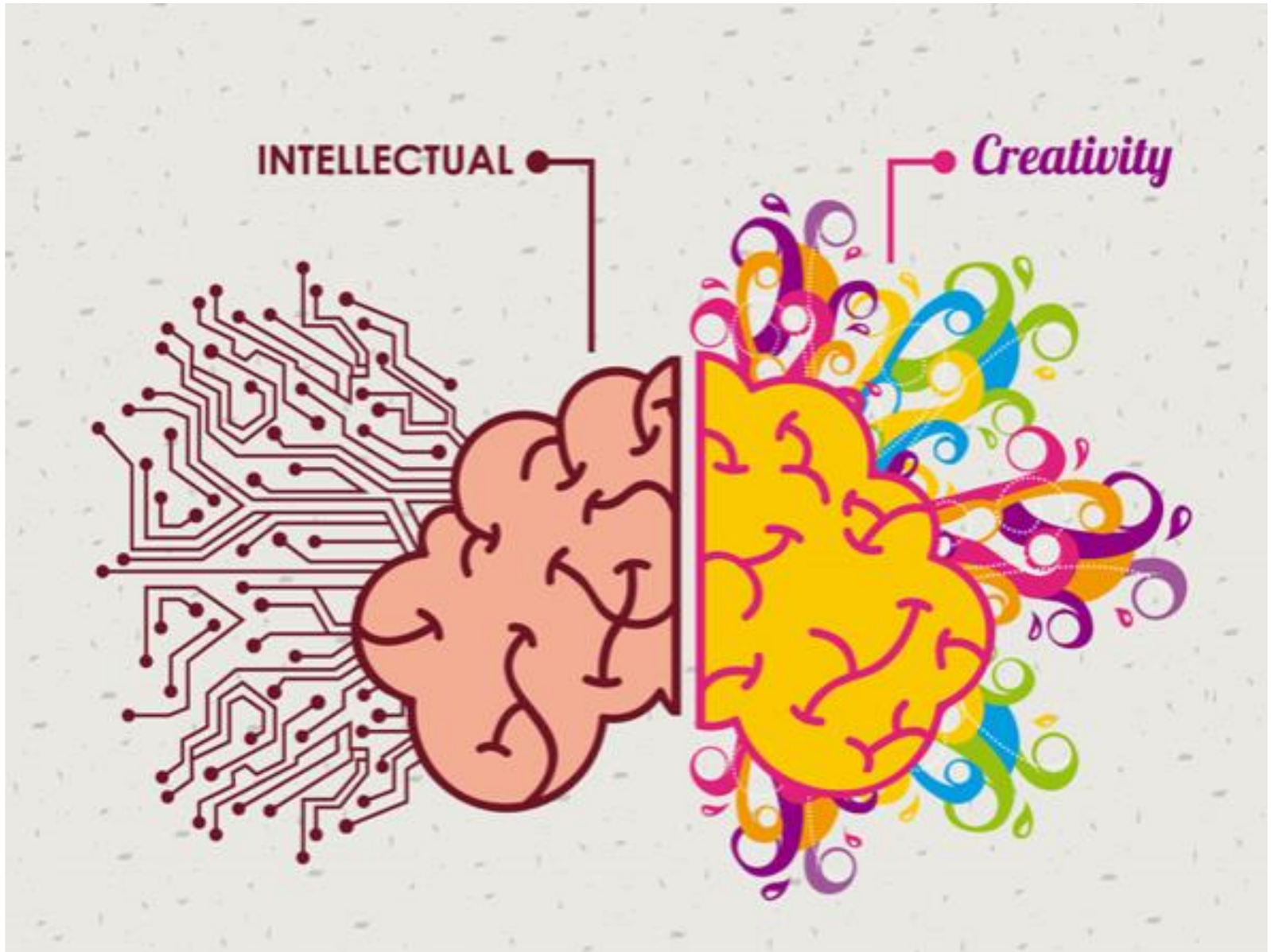

… of all human activities, ***creativity*** *comes closest to providing the fulfillment we all hope to get in our lives" (Csikzenmihaly)*

Nytt kompetansebegrep

Kompetanse er å tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning

(Meld. St. 28 (2015–2016), s. 28).

CHILE

LK20 – nye måter å lære på

Ny læreplanstruktur

- *Overordnet del*
- *Om faget*
  - Fagets relevans og sentrale verdier
  - Kjerneelementer
  - Tverrfaglige temaer
  - Grunnleggende ferdigheter
- *Kompetansemål og vurdering*

NYE MÅTER Å LÆRE PÅ

- Lære å lære – å kunne reflektere over hvordan man lærer best
- Å bruke det man har lært i nye, kjente og ukjente situasjoner
- Å forstå sammenhenger i det man lærer
- Å koble sammen det man har lært

Tverrfaglig læring/organisering

En rød tråd

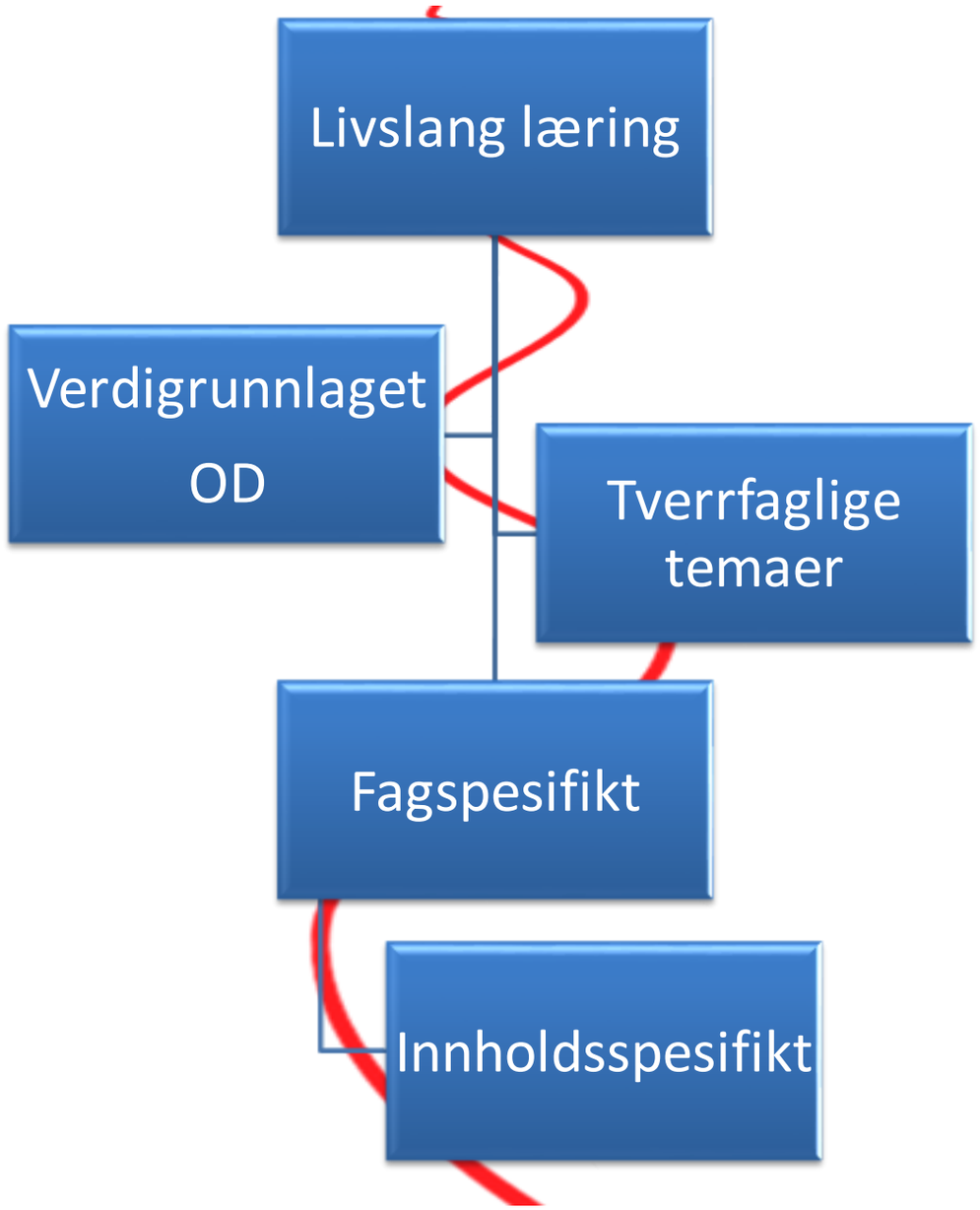
Livslang læring
Verdigrunnlaget
OD
Tverrfaglige
temaer
Fagspesifikt
Innholdsspesifikt

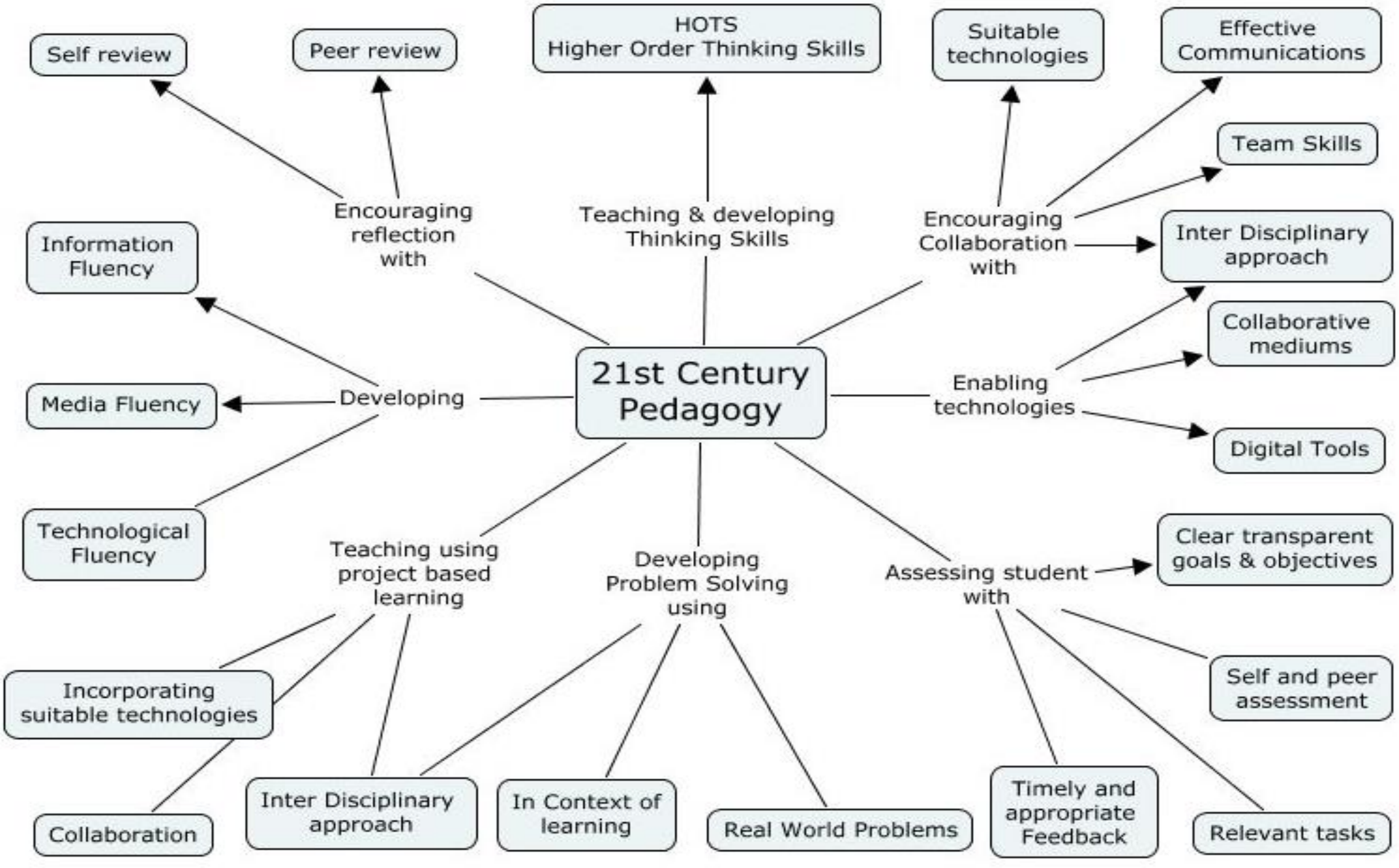
21st Century Pedagogy
Encouraging reflection with
Self review
Peer review
Teaching & developing Thinking Skills
HOTS
Higher Order Thinking Skills
Encouraging Collaboration with
Suitable technologies
Effective Communications
Team Skills
Inter Disciplinary approach
Enabling technologies
Collaborative mediums
Digital Tools
Developing
Information Fluency
Media Fluency
Technological Fluency
Teaching using project based learning
Incorporating suitable technologies
Collaboration
Inter Disciplinary approach
Developing Problem Solving using
In Context of learning
Real World Problems
Assessing student with
Clear transparent goals & objectives
Self and peer assessment
Timely and appropriate Feedback
Relevant tasks

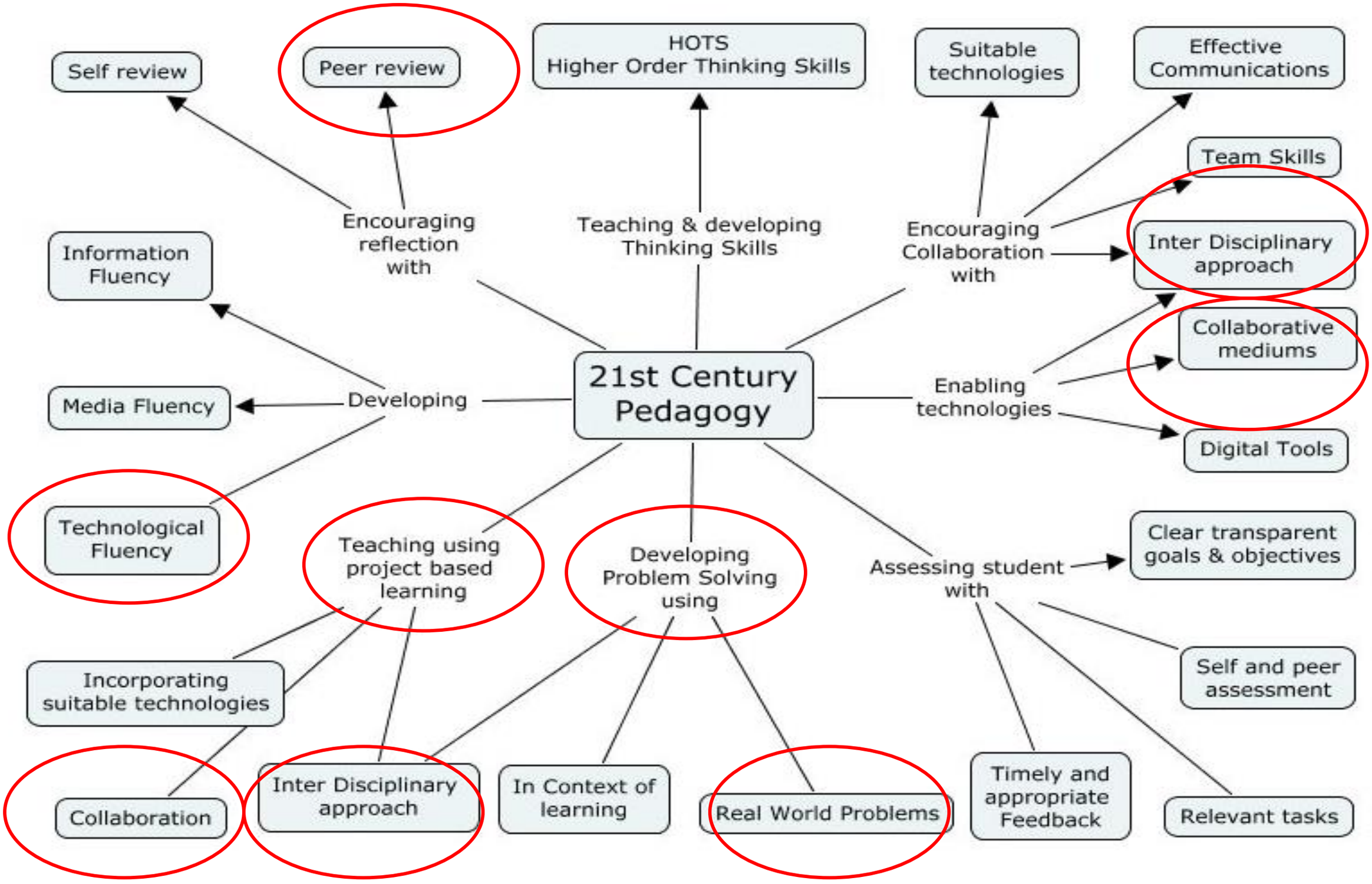
21st Century Pedagogy
Encouraging reflection with
Self review
Peer review
Teaching & developing Thinking Skills
HOTS
Higher Order Thinking Skills
Encouraging Collaboration with
Suitable technologies
Effective Communications
Team Skills
Inter Disciplinary approach
Collaborative mediums
Enabling technologies
Digital Tools
Developing
Information Fluency
Media Fluency
Technological Fluency
Teaching using project based learning
Incorporating suitable technologies
Collaboration
Developing Problem Solving using
Inter Disciplinary approach
In Context of learning
Real World Problems
Assessing student with
Clear transparent goals & objectives
Self and peer assessment
Timely and appropriate Feedback
Relevant tasks

De 4 C’er

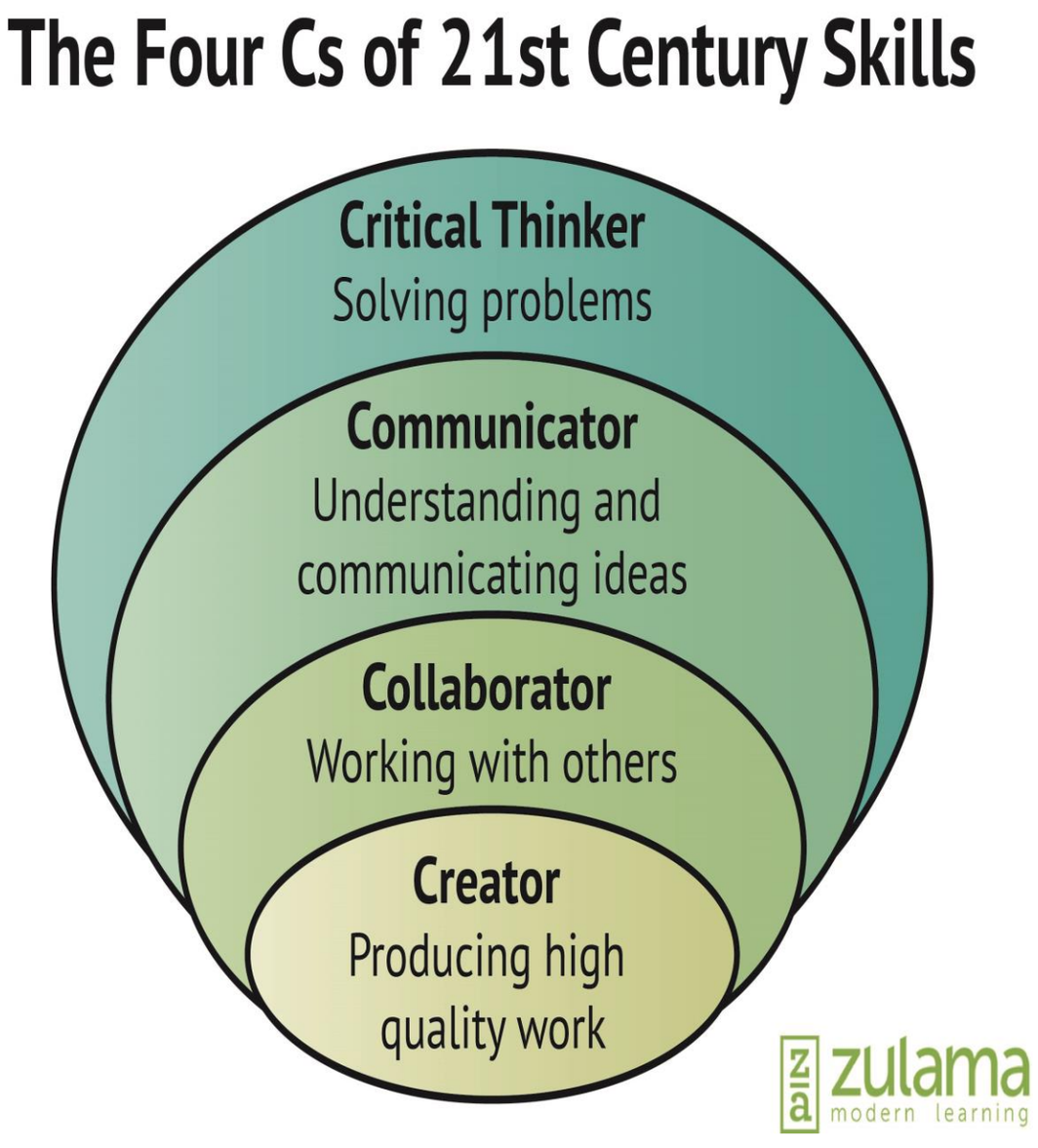

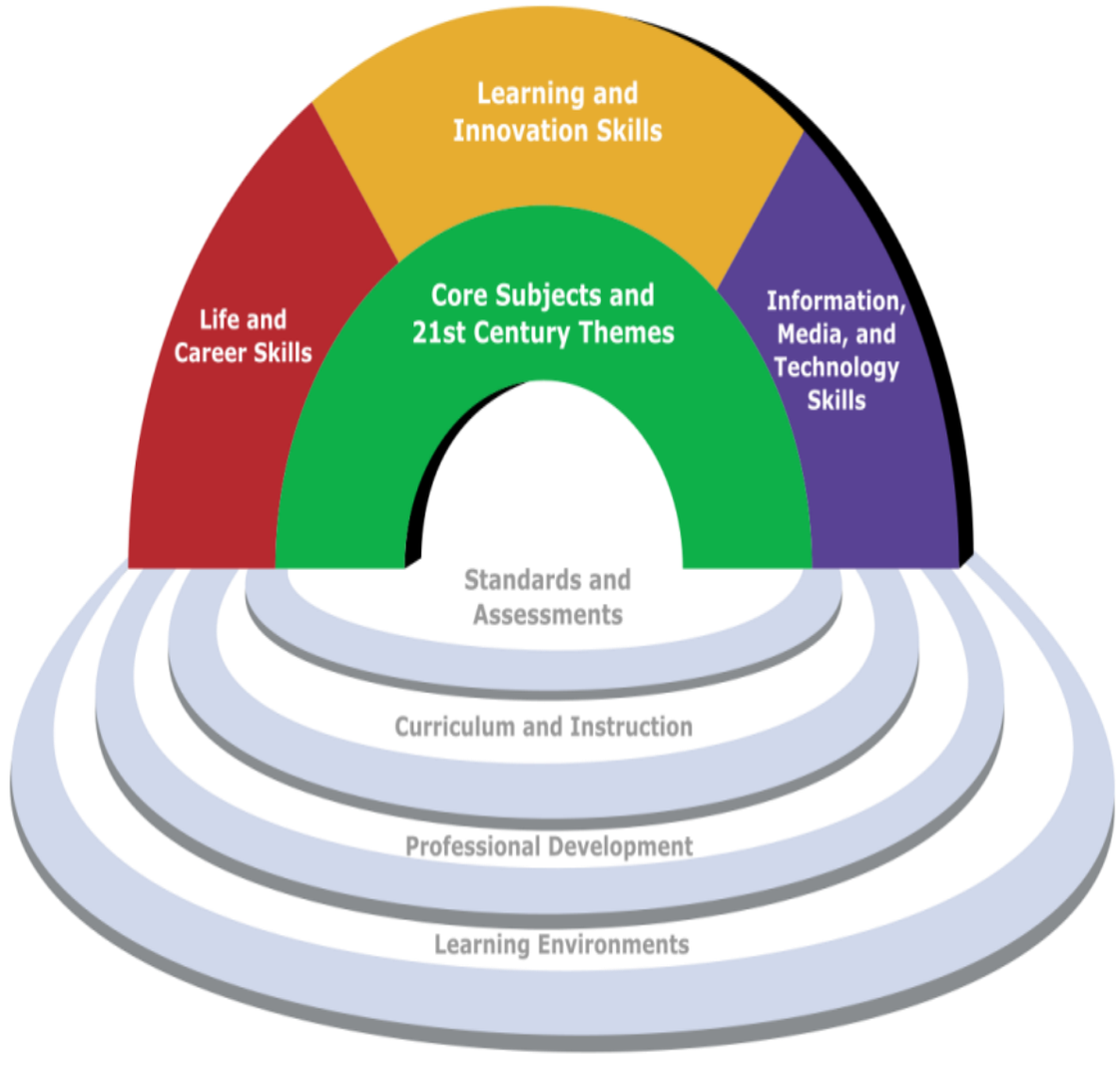

Figure 1 - P21 Framework for 21st Century Learning

Dybdelæring

Undervisningen bør stimulere til utvikling av kompetanse og innsikt i temaer som går på tvers av fagområder, og at elevene arbeider med problemstillinger eller temaer som krever kunnskaper og ferdigheter fra flere fag.

Problemløsning er derfor en viktig del av arbeid med dybdelæring (Meld. St. 28 (2015 - 2016), s. 7).

Refleksjonsspørsmål

- Hvordan forstår vi dybdelæring?
- Hvordan kan vi jobber for å oppnå dybdelæring?

LÆREPLANANALYSE og tverrfaglighet

21ste århundrets ferdigheter er ikke inndelt i fag

Kritisk tenkning problemløsning, meningsskaping, fortolkning, sammensetting av informasjon

Forskningsferdigheter og praksis, spørrende innstilling

Kreativitet artisteri, nysgjerrighet, forestillingsevne, innovasjon, personlig uttrykk

Utholdenhet selvregulering

Muntlig og skriftlig presentasjon og lytteegenskaper

Lederskap teamarbeid, samarbeid, kan jobbe i virtuelle og nyskapende arbeidsrom

Informasjon og kommunikasjonsteknologi, programmering, media

Sivil etisk, og sosial rettferdighet

Global forståelse multikulturell leseferdigheter, humanitet

Vitenskapelig leseferdigheter og meningsdannelse, vitenskapelig metode

Miljø og bevaringsferdighet, forståelse for økosystemet

Helse kosthold, trening, folkehelse og sikkerhet

Spørsmål:
Hvor godt kjenner vi andre læreres læreplaner?

Planleggingsverktøy

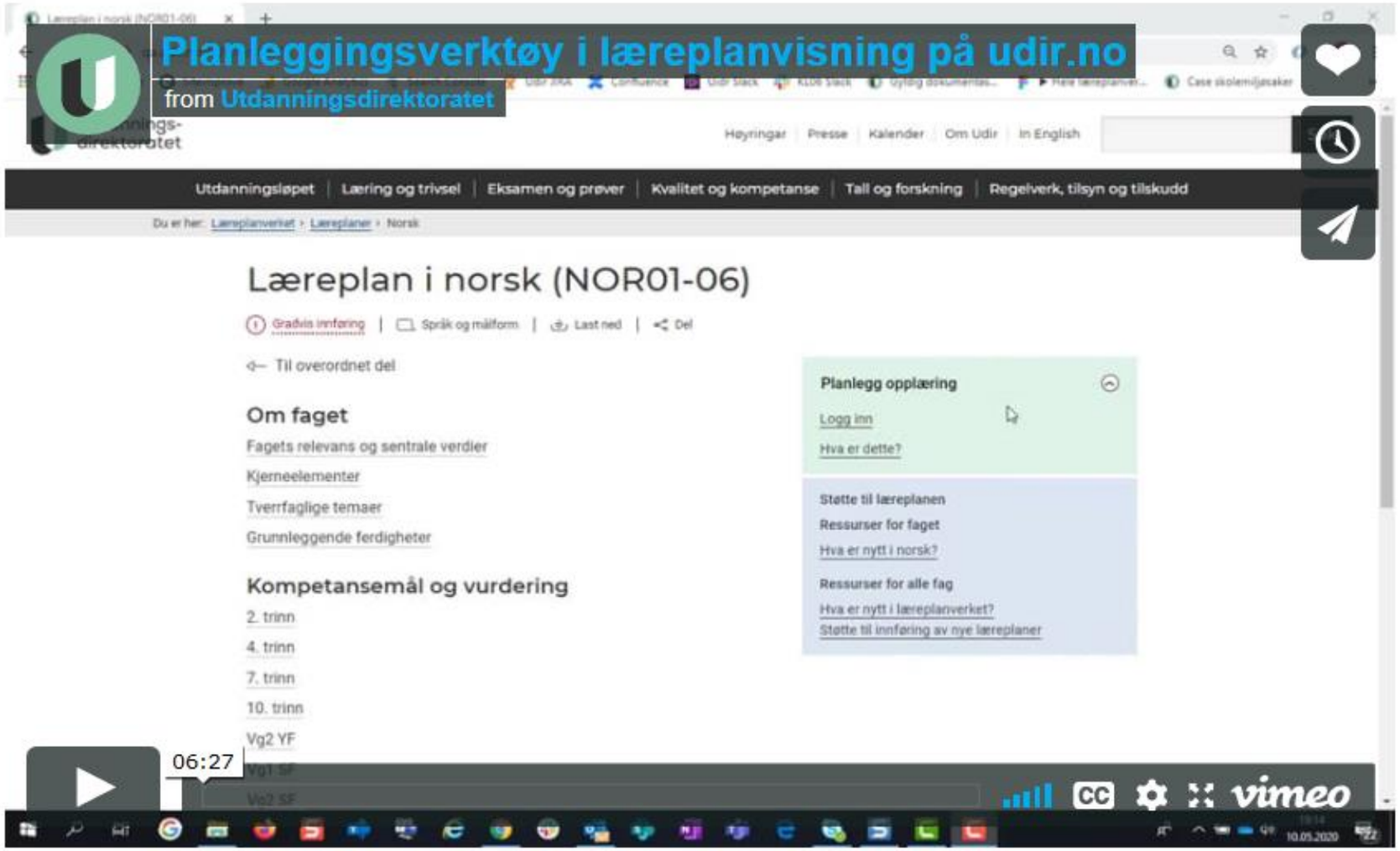

FAGFORNYELSEN OG TVERRFAGLIGHET

- Overordnet del
- Dybdelæring for å oppnå kompetanse
- Tre tverrfaglige temaer
- Forståelse for sammenhenger
- Lærere og skoleledere må lese læreplaner på tvers

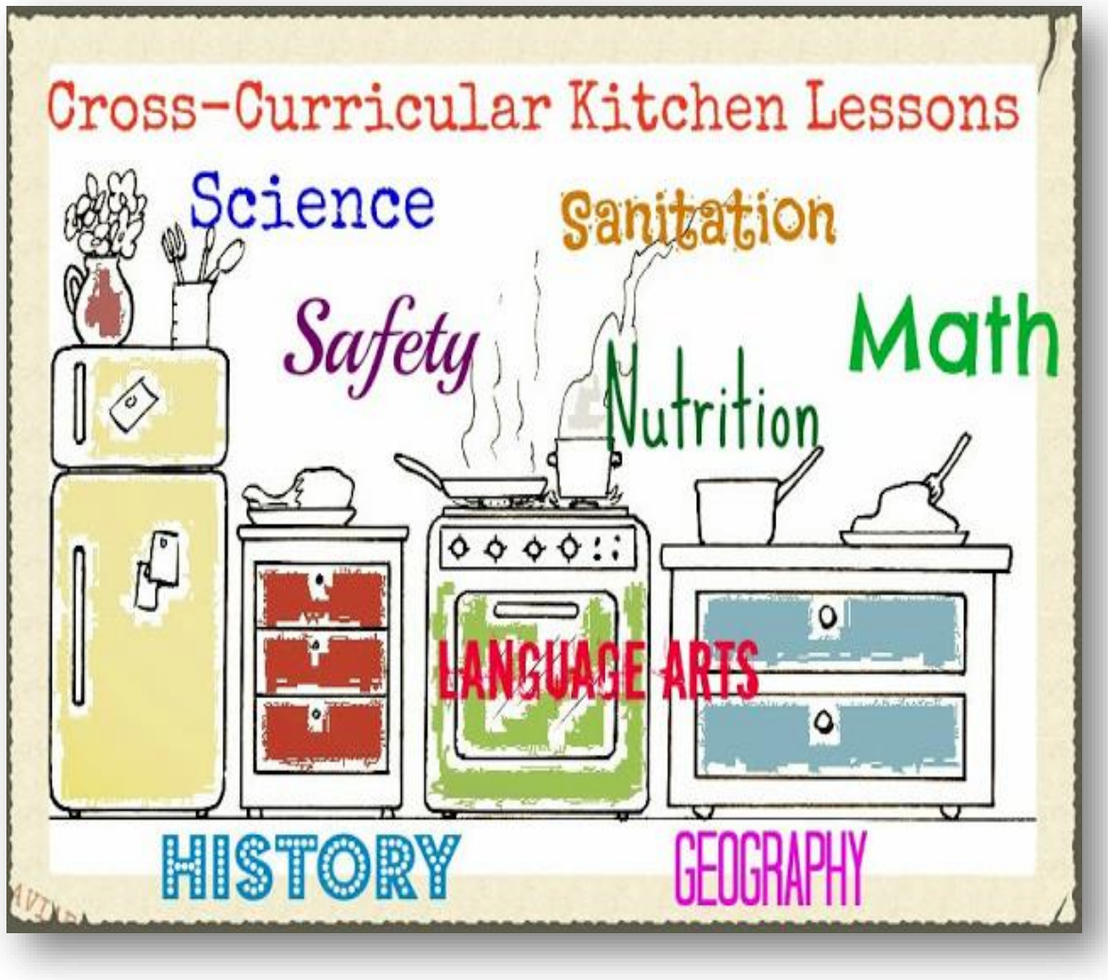

Er dette den beste måten å gjøre det på?

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1 8:30 9:30		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 6)	**MHE.** GJLI MHE 1 10)	**FSP.** BRBE FLØ 9D 11)	**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)
2 9:40 10:40	**RLE.** ANTI PØL 9A 1)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)		**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)	**VAL.** JOKA PØL 9A 16)
3 11:10 12:10	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**KRO** ANTI Gym 1 7)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**MUS.** INMA 13)	**NAT.** ANTI PØL 9A 17)
4 12:20 13:20	**NAT.** OLNI PØL 9A 3)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 14)	**KRO** ANTI Gym 1 7)
5 13:30 14:30	**FSP.** BRBE FLØ 9D 4)	**UTV.** MAKA1 PØL 9A 9)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 15)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)
6 14:30 15:30	**VAL.** JOKA PØL 9A 5)				

2B

Tid	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
08.00-08.30					
08.30-09.00	Norsk	Matte	Engelsk	Dino/KRLE	Musikk
09.00-09.30	Norsk	Matte	Engelsk	Dino/Norsk	Musikk
09.30-09.45	Friminutt	Friminutt	Friminutt	Friminutt	Friminutt
09.45-10.15	Matte	Norsk	Norsk	Naturfag	Matte
10.15-10.45	Matte	Norsk	Norsk	Naturfag	Matte
10.45-11.15	Matte	Norsk	Norsk	Samf.fag	Matte
11.15-11.30	Spising				
11.30-12.00	Storefri				
12.00-12.30	KH	IKT/Samf.fag	Kr.øv	Norsk	KRLE
12.30-13.00	KH	IKT/Norsk	Kr.øv	Norsk	KRLE
13.00-13.30	KH	IKT/Norsk	Kr.øv.	Norsk	
13.30-13-45	Friminutt		Friminutt		Friminutt
13.45-14.15					
14.15-14.45					
14.45-15.15					

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1 8:30 9:30		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 8)	**MHE.** GJLI MHE 1 10)	**FSP.** BRBE FLØ 9D 11)	**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)
2 9:40 10:40	**RLE.** ANTI PØL 9A 1)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)		**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)	**VAL.** JOKA PØL 9A 16)
3 11:10 12:10	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**KRO** ANTI Gym 1 7)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**MUS.** INMA 13)	**NAT.** ANTI PØL 9A 17)
4 12:20 13:20	**NAT.** OLNI PØL 9A 3)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 14)	**KRO** ANTI Gym 1 7)
5 13:30 14:30	**FSP.** BRBE FLØ 9D 4)	**UTV.** MAKA1 PØL 9A 9)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 15)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)
6 14:30 15:30	**VAL.** JOKA PØL 9A 5)				

Flerfaglighet/tverrfaglighet

Når elevene jobber med problemstillinger eller temaer som krever kompetanse fra ulike fag, kalles det flerfaglighet (NOU 2014).

For at tverrfaglig arbeid skal foregå på systematiske måter i skolehverdagen, må arbeidet ansvarsplasseres med hensyn til ledelse og faglig koordinering (2015: 8).

Fleksibel fag- og timefordeling ser imidlertid ikke ut til å være et tilstrekkelig virkemiddel for å sikre tverrfaglig samarbeid (NOU 2015: 8).

- *beskrive drivhuseffekten og gjøre rede for faktorer som kan forårsake klimaendringer*

- *gjøre rede for energibevaring og virkningsgrad og utforske ulike måter å omdanne, transportere og lagre energi på*

- *utforske korleis samarbeid og konfliktar internasjonalt påverkar den nasjonale politikken og livet til den enkelte*

- *velje ressursar for digital samhandling for å drøfte samfunnsfaglege tema*

- *reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn*

- *drøfte konsekvensar av menneskeskapte klimaendringar*

- *drøfte hvordan energiproduksjon og energibruk kan påvirke miljøet lokalt og globalt*

- *gi eksempler på hvordan menneskelig aktivitet påvirker jordas økosystemer og drøfte bærekraftig forvaltning av naturressurser*

- *reflektere over kva som er sentrale utfordringar i Noreg i dag, og drøfte korleis individ og grupper kan bidra til endring*

- *utforske korleis klima og miljø, sosiale forhold og økonomi påverkar kvarandre, og utvikle forslag til meir berekraftige samfunn*

- *identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom*

Nat fag

- *beskrive drivhuseffekten og gjøre rede for faktorer som kan forårsake klimaendringer*

Nat fag

- *gjøre rede for energibevaring og virkningsgrad og utforske ulike måter å omdanne, transportere og lagre energi på*

Samf

- *utforske korleis samarbeid og konfliktar internasjonalt påverkar den nasjonale politikken og livet til den enkelte*

Samf

- *velje ressursar for digital samhandling for å drøfte samfunnsfaglege tema*

KRLE

- *reflektere over eksistensielle spørsmål knyttet til det å vokse opp og leve i et mangfoldig og globalt samfunn*

Engelsk

- bruke kilder på en kritisk og etterrettelig måte

Samf

- *drøfte konsekvensar av menneskeskapte klimaendringar*

Nat fag

- *drøfte hvordan energiproduksjon og energibruk kan påvirke miljøet lokalt og globalt*

Nat fag

- *gi eksempler på hvordan menneskelig aktivitet påvirker jordas økosystemer og drøfte bærekraftig forvaltning av naturressurser*

Samf

- *reflektere over kva som er sentrale utfordringar i Noreg i dag, og drøfte korleis individ og grupper kan bidra til endring*

Samf

- *utforske korleis klima og miljø, sosiale forhold og økonomi påverkar kvarandre, og utvikle forslag til meir berekraftige samfunn*

KRLE

- *identifisere og drøfte aktuelle etiske problemstillinger knyttet til menneskerettigheter, bærekraft og fattigdom*

Alle disse målene handler på en eller annen måte om bærekraftig utvikling!

og dette er bare noen av dem …

Direkte tverrfaglighet

Eksempel fra naturfag

- *drøfte hvordan energiproduksjon og energibruk kan påvirke miljøet lokalt og globalt*
- *gi eksempler på hvordan menneskelig aktivitet påvirker jordas økosystemer og drøfte bærekraftig forvaltning av naturressurser*

Eksempel fra samfunnsfag

- *drøfte konsekvensar av menneskeskapte klimaendringar*

Indirekte tverrfaglighet

Religion og etikk (vgo)

- *identifisere og drøfte etiske problemstillinger knyttet til ytringsfrihet og kommunikasjon*

Norsk (vgo)

- *reflektere over bruken av retoriske appellformer og språklige virkemidler i saktekster*
- *kombinere virkemidler og uttrykksformer kreativt i egen tekstskaping*

Hvilket fag tilhører målene?

- beskrive og samtale om ulike måter å leve sammen på i familie og samfunn

- samtale om identitet, mangfald og fellesskap og reflektere over korleis det kan opplevast ikkje å vere ein del av fellesskapet

Hvilket fag tilhører målene?

KRLE, 4. trinn

- beskrive og samtale om ulike måter å leve sammen på i familie og samfunn

Samf, 4. trinn

- samtale om identitet, mangfald og fellesskap og reflektere over korleis det kan opplevast ikkje å vere ein del av fellesskapet

Hvordan skal elevene utvikle større forståelse?

- Kan vi tenke nytt om organisering?
- Hva med fag- og timefordelingen?
- Tør vi bryte ned faggrensene?

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1 8:30 9:30		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 8)	**MHE.** GJLI MHE 1 10)	**FSP.** BRBE FLØ 9D 11)	**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)
2 9:40 10:40	**RLE.** ANTI PØL 9A 1)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)		**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)	**VAL.** JOKA PØL 9A 16)
3 11:10 12:10	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**KRO** ANTI Gym 1 7)	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**MUS.** INMA 13)	**NAT.** ANTI PØL 9A 17)
4 12:20 13:20	**NAT.** OLNI PØL 9A 3)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 14)	**KRO** ANTI Gym 1 7)
5 13:30 14:30	**FSP.** BRBE FLØ 9D 4)	**UTV.** MAKA1 PØL 9A 9)		**NOR.** FLMA1 Pølgr 1 15)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)
6 14:30 15:30	**VAL.** JOKA PØL 9A 5)				

	Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
1 8:30 9:30		FLMA1 6)	**MHE.** C MHE 1	**FS** BRBE 11)	**ENG.** BEMA4 PØL 9A 12)
2 9:40 10:40	**RLE.** PØL 9A 1)			12)	**VAL.** JOKA PØL 9A 16)
3 11:10 12:10	**MAT.** OLNI Pølgr 1 2)	**KRO** Gym 1		**S.** INMA 13)	**NAT.** ANTI PØL 9A 17)
4 12:20 13:20	**NAT.** OL PØL 9A			MA1 14)	**KRO** ANTI Gym 1 7)
5 13:30 14:30	**FSP.** BRBE FLØ 9D 4)	MAKA1 9)		FLMA1 Pølg 15)	**SAF.** ANTI PØL 9A 8)
6 14:30 15:30	**VAL.** JOKA PØL 9A 5)				

Hva skal vi fylle timeplanen med?

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag

Dybdelæring gjennom tverrfaglig arbeid

<table>
<tr><th>Mandag</th><th>Tirsdag</th><th colspan="2">Onsdag</th><th colspan="2">Torsdag</th><th>Fredag</th></tr>
<tr><td rowspan="4">«Bærekraft»</td><td rowspan="4">«Bærekraft»</td><td>Fag</td><td>Fag</td><td>Fag</td><td>Fag</td><td rowspan="5">«Bærekraft»</td></tr>
<tr><td>Fag</td><td>Fag</td><td>Fag</td><td>Fag</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="3">«Bærekraft»</td><td colspan="2">Fag</td></tr>
<tr><td>Fag</td><td>Fag</td><td rowspan="4">«Bærekraft»</td></tr>
<tr><td>Fag</td><td>Fag</td><td rowspan="3">«Bærekraft»</td><td rowspan="3">«Bærek raft»</td><td rowspan="3">«Bærek raft»</td></tr>
<tr><td colspan="2" rowspan="2">«Bærekraft»</td><td>Fag</td></tr>
<tr><td>God helg!</td></tr>
</table>

Dybdelæring gjennom tverrfaglig arbeid

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag		Fredag
«Bærekraft» Naturfag, Matematikk, Kunst og H	«Bærekraft» Norsk, samfunnsfag, Krle	Fag	Fag	Fag	«Bærekraft» Samfunnsfag, naturfag, norsk
			Fag	Fag	
		«Bærekraft» Engelsk, Mat og H, matematikk	Fag		
Fag	Fag				
Fag	Fag		«Bærekraft» Engelsk, Krle, samfunnsfag		Fag
«Bærekraft» Naturfag, Matematikk, Kunst og H	«Bærekraft» Norsk, samfunnsfag, Krle	«Bærekraft» Engelsk, Mat og H, matematikk	«Bærekraft» Engelsk, Mat og H, matematikk		God helg!

Dybdelæring gjennom tverrfaglig arbeid

<table>
<tr><th>Mandag</th><th>Tirsdag</th><th>Onsdag</th><th colspan="2">Torsdag</th><th>Fredag</th></tr>
<tr><td rowspan="3">«Bærekraft»
Naturfag, Matematikk, Kunst og H</td><td rowspan="3">«Bærekraft»
Norsk, samfunnsfag, Krle</td><td rowspan="2">Valgfag</td><td>Fr. språk</td><td>Mus</td><td rowspan="3">«Bærekraft»
Samfunnsfag, naturfag, norsk</td></tr>
<tr><td>Mus</td><td>Fr. språk</td></tr>
<tr><td colspan="2">KRØ</td></tr>
<tr><td>Norsk</td><td>Mat</td><td rowspan="2">«Bærekraft»
Engelsk, Mat og H, matematikk</td><td colspan="2" rowspan="2">«Bærekraft»
Engelsk, Krle, samfunnsfag</td><td></td></tr>
<tr><td>Mat</td><td>Norsk</td><td rowspan="2">«Bærekraft»
Norsk, samfunnsfag, Krle</td><td>KRØ</td></tr>
<tr><td colspan="2">«Bærekraft»
Naturfag, Matematikk, Kunst og H</td><td>«Bære kraft»
Engelsk, Mat og H, matematikk</td><td>«Bære kraft»
Engelsk, Mat og H, matematikk</td><td>God helg!</td></tr>
</table>

Tematisk læring

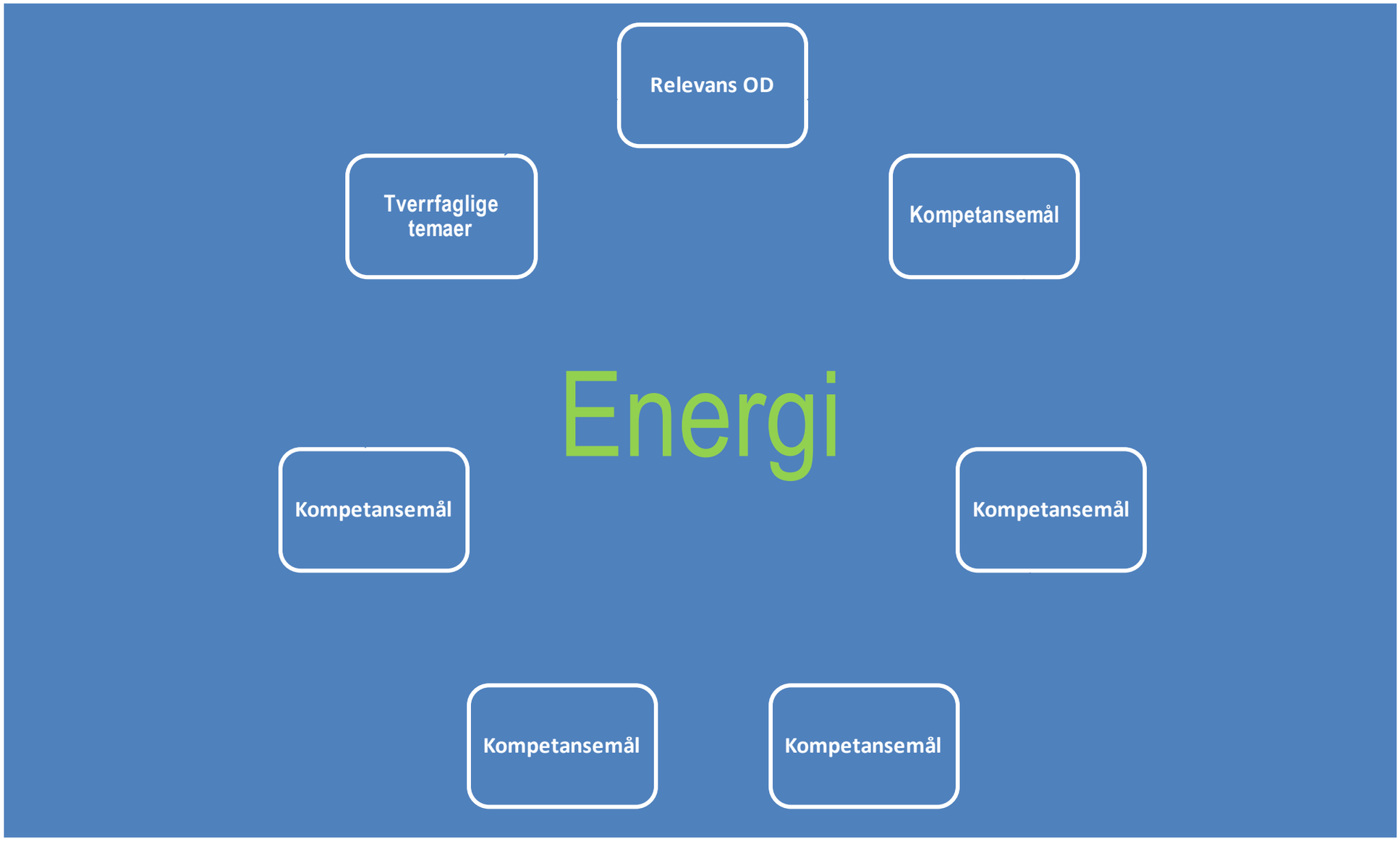

Prosjektmetode

- Problembasert - hypoteser og problemstillinger
- Prosessorientert
- Vurdering underveis i grupper/individuelt
- Tydelig produkt
- Flere lærere i vurderingssituasjoner

Prosjektmetode - arbeidsspørsmål

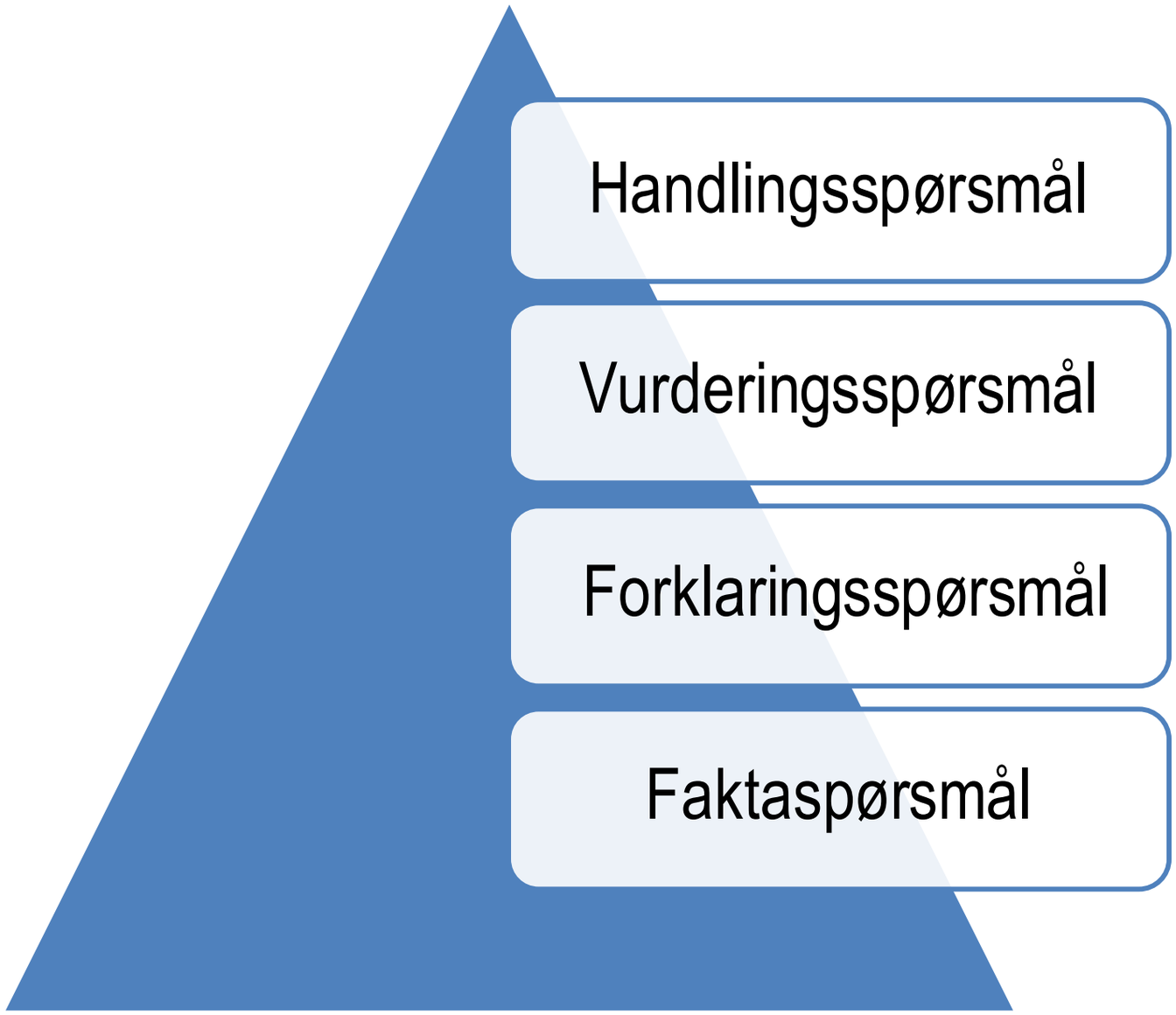

Eksempler på arbeidsspørsmål

Faktaspørsmål

- Hva er AIDS?
- Hva var 1. verdenskrig

Forklaringsspørsmål

- Hvordan kan man få AIDS?
- Hva skjedde under sentrale hendelser i krigen?

Vurderingsspørsmål

- Er det mindre farlig å få AIDS i dag enn for 20 år siden?
- På hvilken måte er det vanskelig å kåre en seierherre etter 1. verdenskrig?

Handlingsspørsmål

- Hva kan vi gjøre for at vi i fremtiden kan stoppe AIDS-epidemien?
- Hva kan vi gjøre, eller ikke gjøre for å hindre fremtidige verdenskriger?

Elevmedvirkning

- Et grunnleggende prinsipp
- Styringsgruppe
- Idémyldring
- Åpenhet og samarbeid
  om kompetansemålenes innhold
- Medbestemmelse av vurderingsformer - kan
  disse være ulike for ulike elever?

Tverrfaglig læring handler om å
- tørre å styre, tørre å slippe taket

- Elevene må få tid til å gruble, diskutere, prøve og feile over tid med rike spørsmål og problemstillinger.
- De må få medbestemme og være med i arbeidet med læreplanen og valg av mål før opplæringen begynner
- Lærere må få tid til å samarbeide om læreplananalyse.
- Deres interesser må få betydning for valg av læringsinnhold og metode.

Utnytt fag- og timefordelingen

Noen prinsipper

1. Fag- og timefordelingen er en sekk med timer som sier: Lag god undervisning!
2. Arbeid med 4 fag i de samme 60 minuttene gir 60 min til hvert fag – ikke 15.
3. Angir kun et minstenivå av timer
4. Kan brukes dynamisk akkurat slik dere mener er best for organiseringen og elevenes læring på skolen.

5 min pause?

Kursoppgave

1. Ta frem en eksisterende timeplan.
2. Bli enig om et tema som skal vare 3-6 uker.
3. La 4-5 (eller flere) ulike fag med relevante kompetansemål inngå i temaet
4. Vurder hvilke fag som er regifag og hvilke som er tverrfag.
5. Hvordan kan vurdering organiseres i et slikt arbeid?
6. Sett opp en timeplan der hensyn til fag- og time fordeling er ivaretatt?
7. Diskuter og konstruer.

Til oppgaven

1. Jobb med OD og læreplanene i deres fag – helst alle fagene du har. Finne relevante føringer i OD og kompetansemål fra ulike fag som dere mener utdyper hverandre eller bygger på hverandre.
2. Diskuter om eller hvordan tverrfaglige tema/er går inn i arbeidet.
3. Diskuter hvilke muligheter for elevmedvirkning fra planlegging til gjennomføring kan realiseres.
4. Fordeler og ulemper ved ulike aktiviteter.

Hvordan bør elevene jobbe for å se denne helheten i det vi nå har jobbet med?

Tilpasse etter behov?

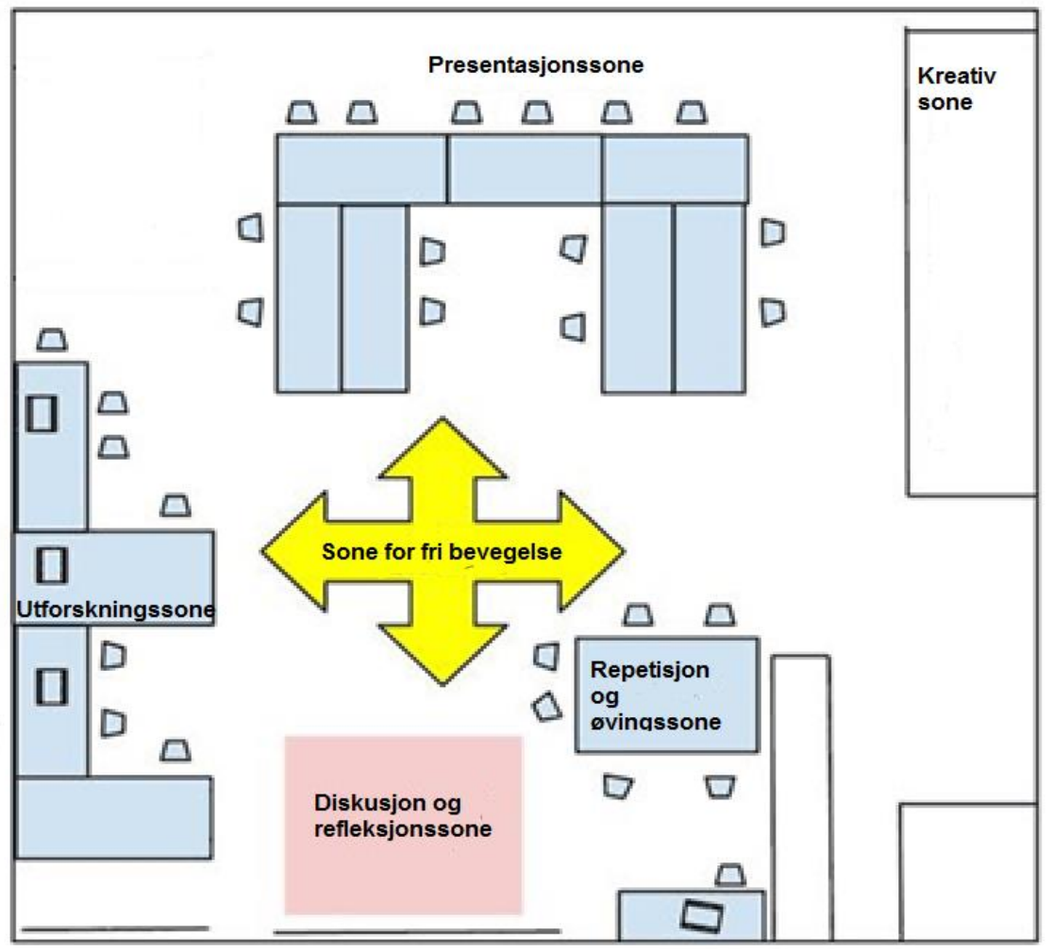
Presentasjonssone
Kreativ sone
Sone for fri bevegelse
Utforskningssone
Repetisjon og øvingssone
Diskusjon og refleksjonssone

Kan vi komme hit?

Vurdering i ny læreplan

Arbeid med kompetanse i ulike tidsrom

1	Det korte tidsrommet	Hva elevene skal lære i dag eller denne uken
2	Det mellomlange tidsrommet	Hva elevene skal lære i en periode
3	Det lange tidsrommet	Hvilken kompetanse elevene skal ha oppnådd i semesteret/året

Kompetanse-mål	**Mål for peri-oden**	**Læringsmål for timen**	**Kjennetegn**	**Vurdering**
Langt tidsrom	Mellomlangt tidsrom	Kort tidsrom	Kort og mellomlangt tidsrom	Kort og mellomlangt tidsrom
Bruke musik-kens grunn-elementer, symboler for besifring og akkordprogre-sjoner i spill på instrumen-ter	Lokalt mål: Klassekonsert	Lære og øve på 5 akkorder Øve på å holde en jevn puls alene	Kunne spille 5 ulike akkorder på gitar Kjenne til og kunne bruke akkordene, kunne spille dem alene og i samspill med andre. Kunne holde jevn puls, skifte jevnt mellom akkordene	Læreren gir individuell tilbakemelding og eksempli-fiserer Elevene vur-derer seg selv og gir hverandre tilbakemelding underveis, og øver videre

Prosessmål og høy måloppnåelse

	Kun beskrivelse av høy måloppnåelse (1 nivå)	Mulige fordeler
1 nivå	Kjennetegnbeskrivelser av høy måloppnåelse	Alle kjennetegn på høy måloppnåelse beskrives konkret. Læreren kan markere hvilke som er oppnådd, og hvilke som må jobbes med mer. Eleven er ikke plassert i en nivåkategori under opplæringen og trenger kun å forholde seg til beskrivelser av kvalitet som er oppnådd, og hva som gjenstår å jobbe mer med.

	Kjennetegn	Høy kompetanse
	Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis. Eleven kan bruke kamera og gjøre opptak. Eleven kan redigere ved bruk av pc. Eleven kjenner til alle tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap. Eleven kan tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kjenner til redigeringsarbeid og effekter, og kan bruke disse på en tilfredsstillende måte.	Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis på en måte som er forståelig, egnet for manus og gjennomførbar. Eleven kjenner til alle sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap.
	Eleven kan presentere og formidle deler av et filmopptak eller et filmprodukt. Eleven kan presentere en produksjon. Eleven kan formidle og kommunisere refleksjoner om filmproduksjonen. Eleven kan evaluere de ulike sidene ved produksjonen. Eleven kan diskutere ulike sider ved produksjonen, og evaluere sider av denne.	Eleven kan introdusere, presentere og formidle et ferdig filmprodukt som filmvisning. Eleven kan kommunisere og formidle egne refleksjoner om filmproduksjonen, både i enkeltscener og filmen som helhet. Eleven kan også evaluere kritisk i forhold til sider ved produksjonen.

BEKYMRINGER FOR TVERRFAGLIG VURDERING

- Må vi vurdere fag og kompetanse i vi ikke kan?
- Manglende struktur og hvilket fag det egentlig undervises i.
- Klarer vi å skille elevenes kompetanse i de ulike fagene fra hverandre?
- Vi har ikke lærerdekning til flerlærersystem i lengre perioder
- Vanskelig å vurdere elever i grupper

Tverrfaglig vurdering

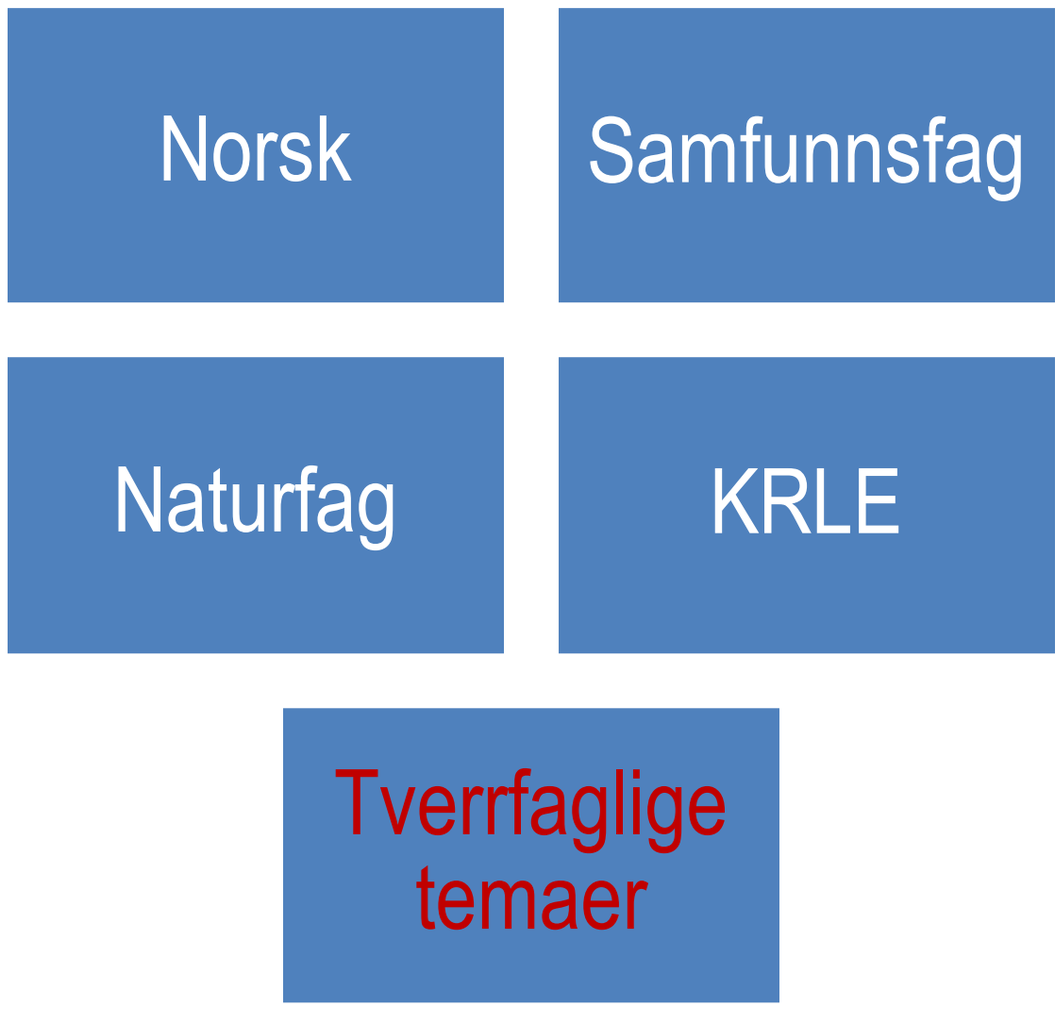

- Vi vurderer det vi har kompetanse til å vurdere.
- I planleggingsfasen må vurderingen planlegges
- Hva kan alle være med å vurdere og hva må faglærer vurdere?

Å feile kan brukes som den beste læringen

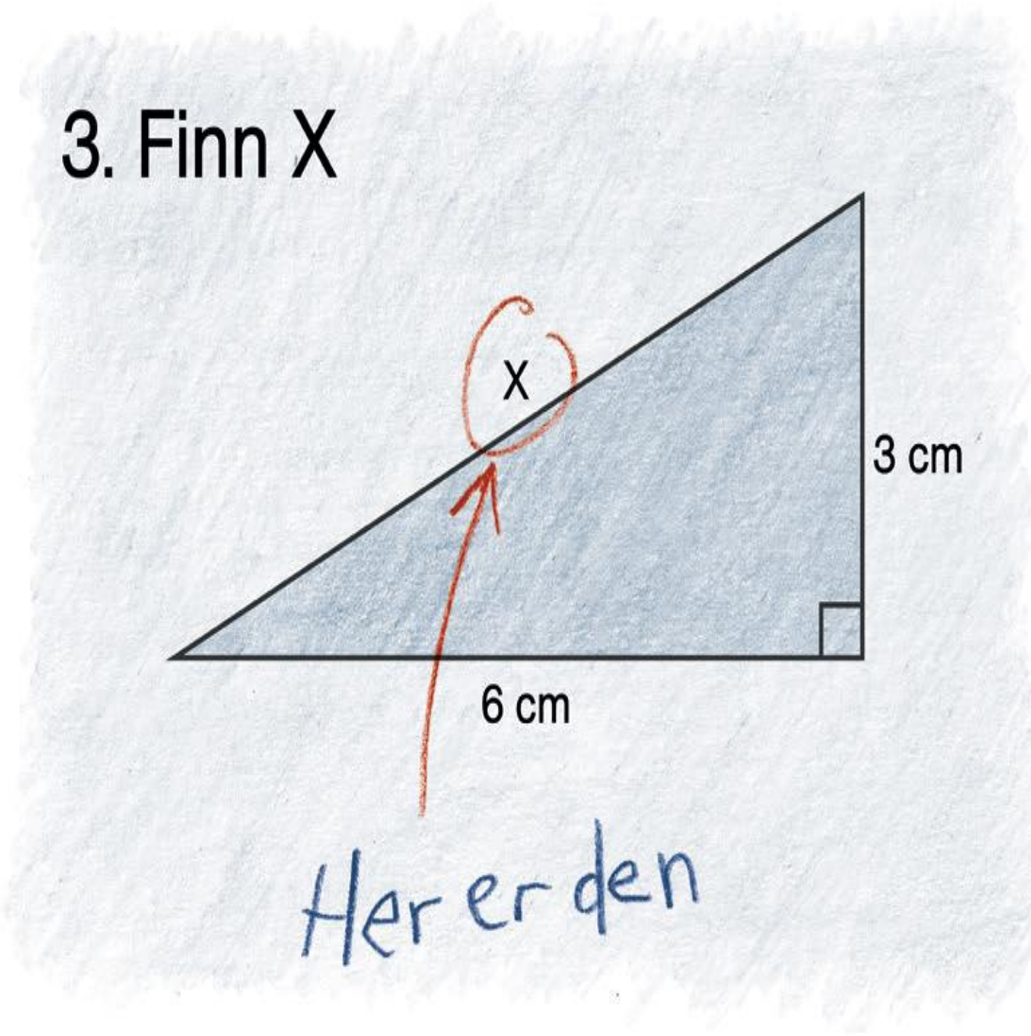

«Maria oppdager Amerika»

Lærer: «Maria – gå til kartet og finn Amerika»

Maria: «Her er det».

Lærer: «Fint – det er riktig.»

Lærer: «Så elever- hvem oppdaget Amerika»?

Elevene: «Maria»

Feil eller genialt?

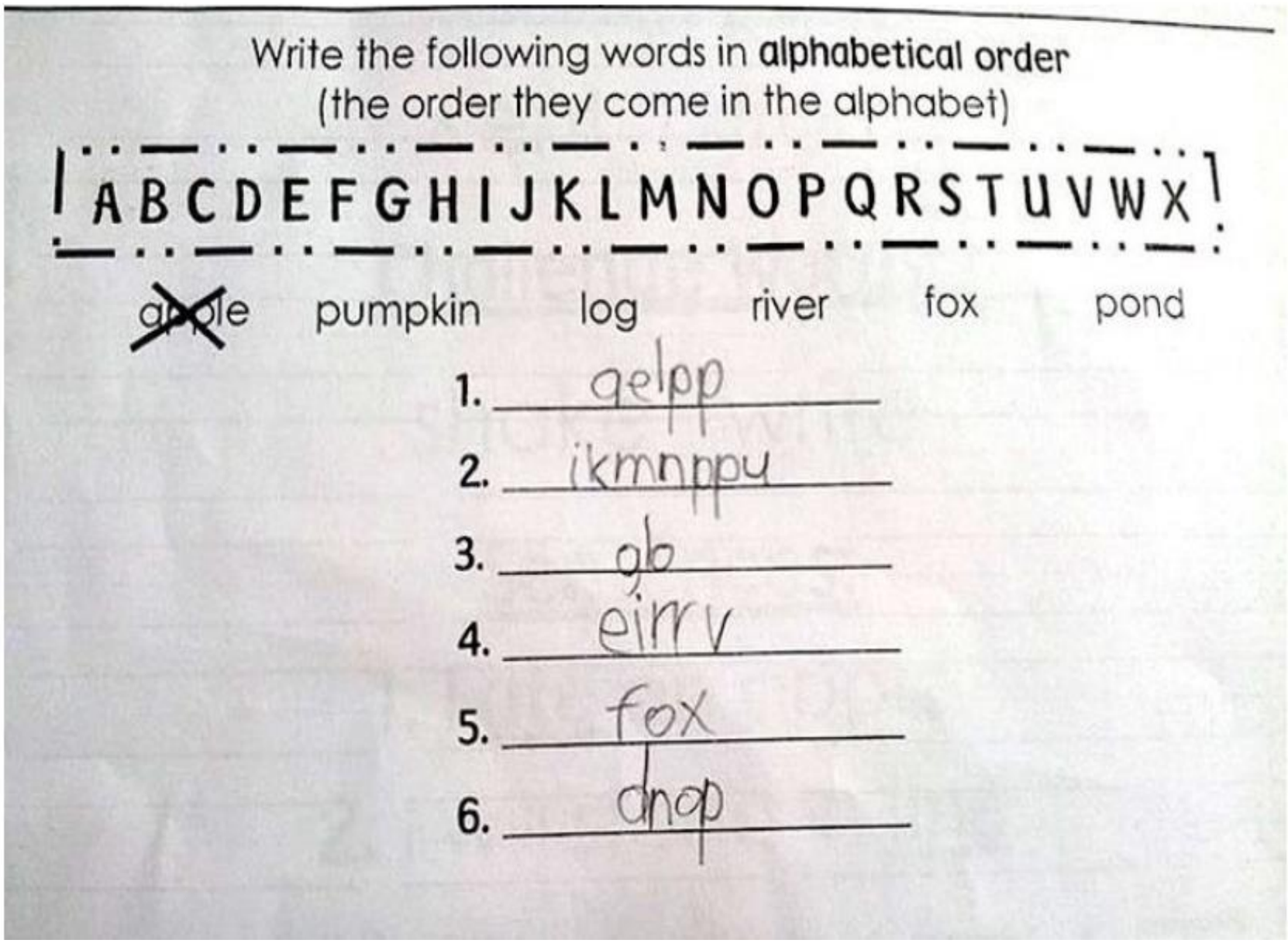
Write the following words in **alphabetical order**
(the order they come in the alphabet)

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X

~~apple~~ pumpkin log river fox pond

1. gelpp
2. ikmnppu
3. glo
4. eirrv
5. fox
6. dnop

Kompetanseforståelse i ulike tidsrom

1	Det korte tidsrommet	Hva elevene skal lære i dag eller denne uken
2	Det mellomlange tidsrommet	Hva elevene skal lære i en periode
3	Det lange tidsrommet	Hvilken kompetanse elevene skal ha oppnådd i semesteret/året

Prinsipper og strategier

	Hvor skal den lærende?	Hvor er den lærende?	Hvordan komme dit?
Læreren	Konkretisere, dele og forstå læringsmål og kjennetegn	Skape gode diskusjoner, oppgaver og aktiviteter som synliggjør elevenes kompetanse	Gi tilbakemeldinger som hjelper elevene fremover
Elevpar	Forstå og kommunisere hva elevene skal lære	Aktivere elevene som læringsressurser for hverandre	
Eleven	Forstå og reflektere over intensjonen med læringen	Aktivere elevene slik at de får eierskap over egen læring	

Kompetansemål	Kunne presentere leseerfaringer fra skjønnlitteratur og fagtekster skriftlig og muntlig.
Mål for en periode	Å kunne presentere leseerfaringer fra skjønnlitteratur skriftlig.
Læringsaktivitet – Hva skal elevene gjøre for å vise sin læring?	Innlevere en bokpresentasjon.
Vurderingskriterier/ kjennetegn på måloppnåelse	Her har læreren fått elevene med på å komme med forslag til kriterier ved å stille spørsmål om hva en bokpresentasjon er. Kriterier: • Et kort sammendrag som oppsummerer det viktigste av handlingen i boka. • En beskrivelse av hovedpersonen i boka. • Beskrivelse av miljøet der handlingen finner sted. • Noe du liker og noe du ikke liker ved boka. Gi en begrunnelse. • En begrunnelse for hvorfor du vil anbefale/ikke anbefale boka for andre. Her kan læreren samtidig vise til eksempler på ferdige bokpresentasjoner for å tydeliggjøre hvordan det kan se ut.
Elevenes vurdering underveis	Egenvurdering og kameratvurdering ved å bruke to stjerner og et ønske.
Lærervurdering / tilbakemelding	Lærerens vurdering av 1.utkast i skjema. Lærerens vurdering av 2.utkast i Fronter.

Kjennetegn og kriterier

- **Kjennetegn:** Beskrivelse av kvaliteten på kompetanse i fag. Kjennetegnene tar utgangspunkt i kompetansemålene og beskriver kjennetegn på måloppnåelse.
- **Kriterier:** Beskrivelser eller liste over hva som kreves av en oppgave eller et arbeid.

Eksempler på kriterier:

Teksten skal være på én A4-side

Bruk minst tre ulike kilder

Bruk alle kjenne-tegnene vi har lært

Teksten skal leveres senest mandag kl. 17.00

Bruk tankekart i oppstarten

Eksempler på kjennetegn:

Du skal kunne diskutere og fremme egne synspunkt på en overbevisende måte.

Du skal kunne forklare og gjengi.

Du skal kunne kritisk vurdere egen og andres tekst.

Du skal kunne beskrive et læringsforløp og en læringsprosess.

Eksempel på konkretisering av høy måloppnåelse

	Kun beskrivelse av høy måloppnåelse (1 nivå)	Mulige fordeler
1 nivå	Kjennetegnbeskrivelser av høy måloppnåelse	Alle kjennetegn på høy måloppnåelse beskrives konkret. Læreren kan markere hvilke som er oppnådd, og hvilke som må jobbes med mer. Eleven er ikke plassert i en nivåkategori under opplæringen og trenger kun å forholde seg til beskrivelser av kvalitet som er oppnådd, og hva som gjenstår å jobbe mer med.

Kjennetegn	Høy kompetanse
Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis. Eleven kan bruke kamera og gjøre opptak. Eleven kan redigere ved bruk av pc. Eleven kjenner til alle tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap. Eleven kan tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kjenner til redigeringsarbeid og effekter, og kan bruke disse på en tilfredsstillende måte.	Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis på en måte som er forståelig, egnet for manus og gjennomførbar. Eleven kjenner til alle sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap.
Eleven kan presentere og formidle deler av et filmopptak eller et filmprodukt. Eleven kan presentere en produksjon. Eleven kan formidle og kommunisere refleksjoner om filmproduksjonen. Eleven kan evaluere de ulike sidene ved produksjonen. Eleven kan diskutere ulike sider ved produksjonen, og evaluere sider av denne.	Eleven kan introdusere, presentere og formidle et ferdig filmprodukt som filmvisning. Eleven kan kommunisere og formidle egne refleksjoner om filmproduksjonen, både i enkeltscener og filmen som helhet. Eleven kan også evaluere kritisk i forhold til sider ved produksjonen.

Positive og nyttige tilbakemeldinger

Tilbakemeldinger som

- gir anerkjennelse for arbeid, prestasjon og/eller innsats
- gir spesifikk informasjon om hvordan eleven kan forbedre arbeidet
- er gitt tidsriktig (at den kan brukes videre her og nå)
- er mulig a følge opp og bruke for videre arbeid (eleven forstår innholdet og
- ser en mening med det) (Gamlem, 2015, s. 113).

Negative tilbakemeldinger

Ifølge Gamlem (2015, s. 112ff) er dette tilbakemeldinger der eleven

- blir fortalt at han/hun kunne gjort en bedre jobb selv når han/hun mener at han/hun har gjort sitt beste
- blir fortalt at han/hun må arbeide for å bli bedre, men ikke hvordan
- får tilbakemeldingen etter at arbeidet er ferdig, og ikke kan bruke informasjonen til å forbedre produktet og/eller prestasjonen
- får ros rettet mot seg som person, men ikke informasjon som kan støtte det faglige

1) *Hvor skal jeg?* Dette kan du gi tilbakemelding på gjennom å vise til tydelige mål og kriterier. Hva skal læres?
2) *Hvor er jeg i min læringsprosess? Hvordan gjør jeg det?* Dette er tilbakemeldinger som viser hvor eleven står i forhold til punkt nr. 1.
3) *Hva er neste skritt?* Dette er tilbakemeldinger som peker fremover, og som på engelsk kan kalles «feedforward» og på norsk «fremovermeldinger». (Hattie og Timperley 2007: 86 ff.)

Flere nivåer eller kun høy måloppnåelse?

- Mange skoler systematiserer vurderingsarbeidet for eksempel ved a skille mellom høy, middels og lav måloppnåelse både underveis og mot slutten av opplæringsløpet (Hodgson mfl., 2010; Sandvik & Buland, 2013; Throndsen mfl., 2009).
- Gradering kan for mange elever oppleves som demotiverende og stigmatiserende. Det finnes mye forskning og litteratur som viser til at **stigmatisering og en følelse av a bli satt i bås kan hemme motivasjon og videre læring** (Black & Wiliam, 2009; Dweck, 2007; Gamlem, 2015; Harlen, 2006).

Gode tilbakemeldinger

- gi anerkjennelse for arbeid, prestasjon og/eller innsats
- gi spesifikk informasjon om hvordan eleven kan forbedre arbeidet
- gi tidsriktig (at den kan brukes videre her og nå)
- er mulig å følge opp og bruke for videre arbeid (eleven forstår innholdet og
- har en mening (Gamlem, 2015, s. 113).

Uheldige tilbakemeldinger

Tilbakemeldinger der eleven

- blir fortalt at han/hun kunne gjort en bedre jobb selv når han/hun mener at han/hun har gjort sitt beste
- blir fortalt at han/hun må arbeide for å bli bedre, men ikke hvordan
- får tilbakemeldingen etter at arbeidet er ferdig, og ikke kan bruke informasjonen til å forbedre produktet og/eller prestasjonen
- får ros rettet mot seg som person, men ikke informasjon som kan støtte det faglige

Gamlem (2015, s. 112ff)

Eksempel fra musikk etter 10. årstrinn.

Kompetanse-mål	**Mål for peri-oden**	**Læringsmål for timen**	**Kjennetegn**	**Vurdering**
Langt tidsrom	Mellomlangt tidsrom	Kort tidsrom	Kort og mellomlangt tidsrom	Kort og mellomlangt tidsrom
Bruke musikkens grunnelementer, symboler for besifring og akkordprogresjoner i spill på instrumenter	Lokalt mål: Klassekonsert	Lære og øve på 5 akkorder Øve på å holde en jevn puls alene	Kunne spille 5 ulike akkorder på gitar Kjenne til og kunne bruke akkordene, kunne spille dem alene og i samspill med andre. Kunne holde jevn puls, skifte jevnt mellom akkordene	Læreren gir individuell tilbakemelding og eksemplifiserer Elevene vurderer seg selv og gir hverandre tilbakemelding underveis, og øver videre

Hva som forventes bør gis ved begynnelsen av opplæringen

	Kun beskrivelse av høy måloppnåelse (1 nivå)	Mulige fordeler
1 nivå	Kjennetegnbeskrivelser av høy måloppnåelse	Alle kjennetegn på høy måloppnåelse beskrives konkret. Læreren kan markere hvilke som er oppnådd, og hvilke som må jobbes med mer. Eleven er ikke plassert i en nivåkategori under opplæringen og trenger kun å forholde seg til beskrivelser av kvalitet som er oppnådd, og hva som gjenstår å jobbe mer med.

Kjennetegn	Høy kompetanse
Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis. Eleven kan bruke kamera og gjøre opptak. Eleven kan redigere ved bruk av pc. Eleven kjenner til alle tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap. Eleven kan tekniske sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kjenner til redigeringsarbeid og effekter, og kan bruke disse på en tilfredsstillende måte.	Eleven kan formidle egne idéer, omsette disse i praksis på en måte som er forståelig, egnet for manus og gjennomførbar. Eleven kjenner til alle sider ved bruken av et filmkamera. Eleven kan gjøre opptak og benytte seg av pc i redigeringsarbeidet. Eleven kan sette til relevant musikk og produsere effekter som fremhever filmens budskap.
Eleven kan presentere og formidle deler av et filmopptak eller et filmprodukt. Eleven kan presentere en produksjon. Eleven kan formidle og kommunisere refleksjoner om filmproduksjonen. Eleven kan evaluere de ulike sidene ved produksjonen. Eleven kan diskutere ulike sider ved produksjonen, og evaluere sider av denne.	Eleven kan introdusere, presentere og formidle et ferdig filmprodukt som filmvisning. Eleven kan kommunisere og formidle egne refleksjoner om filmproduksjonen, både i enkeltscener og filmen som helhet. Eleven kan også evaluere kritisk i forhold til sider ved produksjonen.

Egenvurdering

- Egenvurdering bidrar til å bevisstgjøre elevene i forhold til egne læringsstrategier og valg av innhold, arbeidsmåter for å nå oppsatte læringsmål
- Hva er du stolt over? Hva har vært høydepunktet i dag?
- Hva er det viktigste du har lært i denne timen?

Skoleåret 2020

For å utvikle bedre vurderingspraksis er det viktig at:

- Rektorene kjenner rammeplanen og planene for alle fag
- Lærerne må kjenne læreplanene til «flere» og nærliggende læreplaner for andre fag
- Samarbeid mellom lærerne om rammeplanarbeid og tverrfaglig vurdering og undervisningspraksis
- Bruke vurdering formativt på tvers av fag.
- Nytenkning av timeplanlegging